

Länsmuseet på Gotland gjorde en utgrävning av Visby galgplats under slutet på juli 2008. Under utgrävningen och några veckor efter fanns det möjlighet för besökare att ringa och lyssna på vad arkeologerna hade att säga om utgrävningen via Infophone. Mer än 300 samtal från besökare på tre veckor så intresset var stort!

Läs mer om utgrävningen nedan, arkeolog Per Widerström gör en sammanfattning av utgrävningens resultat.

Vill du lyssna? Ring 0771 – 88 74 78 och slå kod 0499.

Kulturhistorisk bakgrund

Galgen i Visby är en unik kulturmiljö med nationella mått mätt. Även med Europeiska mått så är Visbys trebenta kalkstensgalge en ovanligt välbevarad kulturhistorisk miljö i kategorin avrättningsplatser. Om man nu tors kalla en sådan plats för en svensk kulturmiljö? Faktum är att få områden trissar fantasin så som fruktansvärda brott som begåtts och makabra straff som utdelats. Få saker gör också skillnaden mellan då och nu så påtaglig som gamla bestraffningsmetoder. Den sista kända avrättningen vid galgen i Visby var 1845. Den genomfördes dock inte genom hängning utan genom halshuggning. 1845 är inte så väldigt långt bak i tiden, bara drygt 160 år.

I juli i år genomförde Länsmuseet på Gotland för första gången en arkeologisk undersökning av den gamla galgen. Det primära syftet var att ta reda på mer om den, framförallt om när den började användas.

Undersökningens resultat

Vi förstår nu efter undersökningen att de tre pelare är uppförda först, sannolikt under sent 1100-tal eller 1200-talet. Den omgivande muren läggs till senare, förmodligen under tidigt 1700-tal. Säkerligen har det funnits olika sorters träkonstruktionen mellan pelarna under hela användningstiden.

Bödeln och hans hjälpreda, den i samhället lågt stående rackaren, hade förstås inga trevliga arbetsuppgifter. Rackaren lär bland annat haft som en grundbult av sin lön att ta vad han kunde från de avrättade. Därför trodde vi på förhand inte att vi skulle hitta några föremål vid galgen. Inget kunde vara felaktigare! Vi hittade massor av föremål, särskilt spännen och söljor i järn och brons och knappar av ben och horn. Det som skulle vara rackarns lön ligger alltså kvar i stor utsträckning!

Att man hittar skelett under galgen är för många kanske ingen överraskning, men det var det för oss. Vi trodde nämligen att skeletten begravts utanför galgen, visserligen i närheten men inte rakt under de bjälkar man hängde folk i. Och det var inte enstaka heller. Det var ben från åtminstone 20 individer, sannolikt är det närmare kring ett 30-tal. På framförallt underkäkar och nackkotor finns huggspår, sannolikt efter halshuggning där yxan gått genom nacken och vidare genom underkäken. Hela det materialet har ännu inte analyserats, men en översiktsrapport avslöjar att en majoritet av de som gått att

könsbestämma är män och att det finns många unga personer, några mycket unga där den yngste bara är 5-6 år. Flera andra är mellan 10 och 20 år. Man måste fråga sig- hur såg det ut egentligen uppe på galberget när det begav sig?

Två kistbegravningar!

Den märkligaste upptäckten var nog två träkistor staplade på varandra i öst-västlig riktning, alltså enligt ren kristen begravningstradition. Båda personerna har halshuggits och fått huvudena återplacerade där de satt innan de höggs av. Alltså *inte* lagt mellan ben, knän eller fötter som annars var en vanlig procedur. Den högra handen var, i likhet med huvudet avhuggen, åtminstone hos den ena personen. Den hade placerats vid sidan av det avhuggna huvudet. Den ena personen har haft en huvudbonad av vilken vi bara hittar ett par bronsbeslag. Huggen mot nackarna är också sannolikt gjorda med svärd och inte yxa. Sammantaget tyder detta på att det är ett par respekterade medborgare som man tagit livet av och inte alls den vanliga medborgaren.

Kuriosa

Mellan Visbys muromgärdade innerstad och galgen har också tre stycken stenkors stått utmed vägen till galberget för att erbjuda den dömda en sista möjlighet till bot och bättring.

1555 ska den danske rådsherren Otto Rud ha beordrat att de skulle tas bort eftersom de var katolska minnesmärken. Sättet att bestraffa föll uppenbarligen bättre i smaken, katolskt eller ej, eftersom galgen fick vara kvar medan korsen för bot och bättring togs bort.